

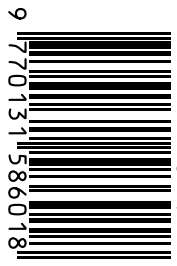
EESTI LOODUS

**Maailmameri hapestub:
ka Läänemeri on muutuste lävel**

Maailma viud
Hinnangud linnarebastele
Middendorff 200

ISSN 0131-5862 (trükkis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

Kas sul on loodusajakiri tellitud ja puukborrelioos kontrollitud?

Telli ajavahemikus 21.09–31.10 ajakiri Eesti Loodus, Horisont, Loodusesõber või Eesti Mets aastaks ja võid saada tasuta võimaluse kiirtestida, kas suvine looduses liikumine ja puukidega kohtumine pole kaasa toonud puukborrelioosi nakatumist. Loosime igal nädalal välja 4 kiirtesti. Võitjate nimed ja täpsemad kampaaniatingimused avaldame kodulehel.

Telli www.loodusajakiri.ee või tel 610 4105

Puukborrelioosi koduse kiirtesti kasutamine on lihtne ja mugav. Test tuvastab puukborrelioosi nakatumise alates 2–4 nädala möödumisel oletatavast puugihammustusest. 10 minutiga on usaldusväärne vastus käes!

Tervisetestid.ee
Nr 1 tervisetestid koduseks kasutamiseks

Naudi hingerahu ning huvitavat lugemist loodusest ja teadusest!

2 Toimetaja veerg
3 Sõnumid
8 Hapestuv maailmamereveesi on suur oht kogu mereökosüsteemile

Liina Pajusalu, Georg Martin, Tiina Paalme, Arno Põllumäe ja Katarina Oganjan juhivad tähelepanu süsihappegaasi suureneva neeldumise tagajärgedele merevees: riskirühma satuvad näiteks lubiskeletiga organismid

15 EL küsib: vastavad Peep Männil ja Kristiina Hommik
16 Linnarebased 2. Kuidas me neisse suhtume?

Liivi Plumer ja Urmas Saarma uurisid inimeste arvamusi: urbaniseerunud rebased pigem ei häiri, aga nende arvukust tuleks ikkagi piirata

22 Aasta lind: viurikas maailm
 Ülo Väli aitab lugejal orienteeruda maailma ligi 63 viuliigi seas, mis jagunevad kümnesse perekonda

27 Panin tähele: kaaniperekond
28 Huvitav Eesti:
Hürsi veski Tsiistrenukas

Katre Palo tutvustab Misso vallas asuvat ainulaadset ehitismälestist, mis on sattunud hävimisohtu

30 Erakordne hiidrahepuhang Ida-Eestis

Jüri Kamenik selgitab põhjusti, miks augusti algul sadas ligi 10 cm läbimõõduga raheteri

32 Poster: Tõnu Noorits
34 Intervjuu: Hea ajakiri on ilus vaadata ja huvitav lugeda.

Eesti Looduse pikaajalist kunstilist toimetajat Enn Lumetit küsitlenud Elen Rekand

40 Matkarada:

Rebastemäe rada tutvustab Hiiumaa künklikumat osa
 Elen Rekand juhatab lugeja Hiiumaale Kõpu poolsaarele, kus saab kerge vaevaga tutvuda vaheldusrikkal pinnamoel kujunenud metsakooslustega

43 Alexander Theodor von Middendorff 200: unistuseks jäänud põhjapooluse-ekspeditsioon

Erki Tammiksaar meenutab Eestist pärit kuulsa maadeuurija kavatsusi, mille viisid ellu siiski hilisemad polaarretkelised

48 Eesti jämedaimad sanglepad Hendrik Relve kirjeldab Lääne-Virumaa Vihula valda koondunud põnevaid põlispuid
52 Viru raba ei olegi nii esinduslik, kui reklaami järgi tundub

Laimi Truus juhatab rabasõprade meeli: kas oleme valmis kujundama Viru rabas ulatuslike kannustikke, mida raba taastamine peale taassoostumise eeldab?

54 Panin tähele:
Gallid iidse suguvõsa tammel, „Austerpahlane“ Tammelinna tammedel
56 Tiit Kändleri essee: Lippmaad ilmutasid Eestile looduse väge
58 In memoriam:
Toomas Liidja, Aleksander Heintalu ehk Vigala Sass
59 Kroonika
62 Mikroskoop
63 Ristsõna
64 Ajalugu, sünnipäevad

Mis toimub maailma(mere)s?

Augustinumbri keskne teema oli suvised kuumalained ja sellega kaasnev soojussaarte efekt – ülekuumenevad asfalt- ja betoonpinnad linnades. Saime teada, et uurimuse järgi on kuumalained Eestis sagenenud ja nii jätkub ilmselt ka tulevikus. Põhjusi tuleb otsida globaalsetest kliimasoojenemisest.

Ka septembrinumbris ei saa me mööda kliima soojenemisest. Õigupoolest käsitleme seda temaatikat mõnevõrra teises võtmes. Nimelt käib peaaegu ühte sammu kliimasoojenemisega teine muret tekitav keskkonnaprobleem: maailmamere hapestumine.

Nii soojenev kliima kui ka merevee happesuse tõus on teinud inimesed murelikuks. Tõsi, esimesest räägitakse rohkem ja valjemini. Seevastu hapestuv merevesi on võrdlemisi uus probleemipundar.

Seni on selle temaatikaga tegelnud põhiliselt teadlaskond ning „suurde poliitikasse“ hapuks muutuv ookean veel jõudnud ei ole. Uus keskkonnaprobleem on aga ulatuslik. Sellele juhivad tähelepanu avakirjutuse autorid Tartu ülikooli Eesti mereinsituudist.

Eri riikide teadlaste uurimuste järgi on

maailmamere vesi ajapikku muutunud aina happelisemaks. Ent praegu ei osata veel kuigi täpselt hinnata, mida see endaga kaasa võib tuua. Selge on see, et kiiresti hapestuv merevesi avaldab mõju mereelustikule. Nõnda on asutud uurima, millist osa mereelustikust mõjutab pH taseme langus kõige enam: kes võivad ja kes kaotavad.

Kõik on kõige seotud. Kui inimkond pauskab õhku sama palju heitmeid nagu seni, siis ei suuda maailmameri süsihappegaasi senise tõhususega omastada. Seetõttu süsihappegaasi sisaldus atmosfääris suureneb ja see omakorda lisab hoogu kliimasoojenemisele.

Maailmamerega on septembrinumbris seotud veel teine, märksa seikluslikum lugu. Tänavu 18. augustil tähistati eesti juurtega loodusteadlase Alexander von Middendorffi 200. sünniaastapäeva. Sedapuhku ei tutvusta me tema osalust eesti punase veise ja tori hobuse tõuaretuses või arvukatel ekspeditsioonidel. On veel üks seik: unistus ja soov jõuda mööda arktilist jäämerd põhjapoolsele. Selle kohta on palju arhiivmaterjale läbi töötanud teadusloolane Erki Tammiksaar.

Paratamatult ei saa inimene olla lõputult isepäine: loodusolusid tuleb tunda ja arvestada. Eesti Loodus on seejuures ikka abiks. Siinkohal on hea meel anda teada, et koostöös ETV keskkonnanõuandega „Osoon“ hakkab alates septembri teisest poolest korra kuus toimuma Eesti Looduse lugejapäev. Kindlasti anname päeva kohta lisateavet ka meie Facebookis ning Loodusajakirja internetilehel. Lugege ajakirja ja jälgige saadet!

Katu Palo

EESTI LOODUS

66. aastakäik Nr 9, september 2015

Toimetuse aadress:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post toimetus@el.loodus.ee
faks 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
(lapsehoolduspuhkusel)
529 4033, helen.kylvik@gmail.com

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Juriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendamine **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Triinu Raigna**
triinu@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info Kristi Mõis
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Elo Algma**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnanvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2015

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitud trükikojas Kroonpress

kroonpress